

Az űrszektor helyzete az Európai Unióban

Pókász Zoltán

DOI: 10.14267/VILPOL2023.01.17

Forrás: Europe, We Have a Problem, Rodrigo da Costa, Kris Peeters (2022), Project Syndicate

Az űrkutatás egyre nagyobb szerepet képvisel a gazdasági versenyképességben és a hadászatban. Ennek ellenére az Európai Unióban bizonyos kritikus szektorokban messze lemaradva kullog az olyan (űr)nagyhatalmak mögött, mint az Egyesült Államok, Kína vagy akár Japán.

Az Unió jövőbeli versenyképességi célkitűzéseinek teljesítéséhez – vagyis a további növekedéshez, gazdaságunk átalakításához és zöldítéséhez, számos szektor optimális működéséhez – elengedhetetlen a „földönkívüli” technológiák használata. Ezek biztosítják, hogy a mezőgazdaságban, kereskedelemben vagy pénzügyben használt automatizált rendszerek és a mesterséges intelligencia hiánytalanul működjenek. A szatellitokkal való ellátottság például feltétlenül szükséges a GPS-rendszerek információval való ellátásához, ahogyan természetünk megfigyeléséhez is. Az EU az utóbbi évtizedekben súlyos eurómilliárdokat fektetett az űriparba. Példaként említhető – a teljesség igénye nélkül – a Copernicus, a Föld-megfigyelő rendszer vagy a GOVSATCOM, a biztonsági kommunikációs program. Azonban vannak olyan szektorok, amelyek erőteljes lemaradást mutatnak ebben a tekintetben a versenytársakkal szemben. Ilyenek például a gyorsan növekvő stratégiai szektorok, mint a dróngyártás vagy a fogyasztói megoldások. Amennyiben fel szeretnénk venni a versenyt Ázsiával és Amerikával, kikerülhetetlen az űrtechnológiába való minél jelentősebb további befektetés.

Az EU űrügynöksége, a European Space Agency (ESA) és az Európai Befektetési Bank közös beszámolója alapján 2016 és 2019 között átlagosan 5,7 százalékkal nőtt a navigációhoz kapcsolódó szatellitokba való európai K+F befektetés, ami önmagában jelentősnek tűnik, azonban ez az észak-amerikai és ázsiai cégek 8,6, illetve 8,7 százalékos növekedési ütemeit vizsgálva nem tűnik elégségesnek. Ahhoz, hogy az európai űripar versenyképes, kompetitív maradjon, Európának az elkövetkező évtizedben nagyjából további 40 milliárd dollárt kell fektetnie az űrszektorba a cikk szerint. Ennek az egyik ösztönzője az lehetne, ha a kisebb vállalatoknak is profitábilissá tennék az űrtechnológiához való kapcsolódást, űrtechnológiába való befektetést. Jelenleg az űrtechnológiába irányuló európai K+F-források 85 százalékáért öt nagyvállalat felelős, vagyis óriási a vízfejtőség az EU-ban ebben a tekintetben.

Az űripar, űrtechnológiához kapcsolódó uniós startupok, kis- és középvállalatok, nehéz helyzete több okra is visszavezethető. Egyrészt hiányoznak az európai kockázati tőke-befektetők, így az úttörő európai űrvállalatok kénytelenek a kontinensen kívülről keresni befektetőket. Az utóbbi öt évben például tizennégy ilyen műholdas navigációs vállalatban szereztek amerikai, illetve ázsiai

cégek ötszázalékos vagy annál magasabb tulajdoni arányt. Mindez azt eredményezi, hogy Európának a szektorból származó bevételei csökkennek, s ami talán még súlyosabb, hogy az innovációs értéklánca és így a versenyképessége csorbát szenvednek.

Az újtechnológiához kapcsolódó vállalkozások támogatásában az állami szféra is jelentős szerepet vállal a kutatás-fejlesztési források biztosításában, ami a sokszor évtizedekbe kerülő megtérülést tekintve nem véletlen. Hasonlóan az Európai Befektetési Bank az úrszektor hitelek nyújtásával támogatja az Európai Befektetési Alappal közösen, számos célzott programmal is. Ezek csak 2022 tavaszán már 7 milliárd eurót képviseltek, azonban ez továbbra sem teljesen elegendő ahhoz, hogy az USA-val, Kínával és Japánnal versenyben maradjunk. Ugyanis ezek az országok az előbb említett tevékenységeken felül a feltörekvő, kisebb vállalatok számára állami szerződéseket is nyújtanak. Ez kalkulálhatóságot, stabil jövedelemforrást biztosít ezeknek a vállalatoknak, hogy a globális szinten is szignifikáns szereplőkké váljanak.

Egyelőre ezekből van hiány az Európai Unióban. Az újverseny, bár más formában, mint a hidegháború idején, ismét feléledt, és hasonló téttel is játszák. Európa emiatt nem halaszthatja el az úrszektor fejlesztésére irányuló törekvéseket, muszáj támogatnia a startup újtechnológiai cégeket.